MUČENIK ISUSOVE DOMOVINE

ŽIVOT BL. NIKOLE TAVILIĆA

NAPISAO
O. YVES IVONIDES
FRANJEVAC KONVENTUALAC

ZAGREB
1961.

26069

O. Josip Milinarić O.P.

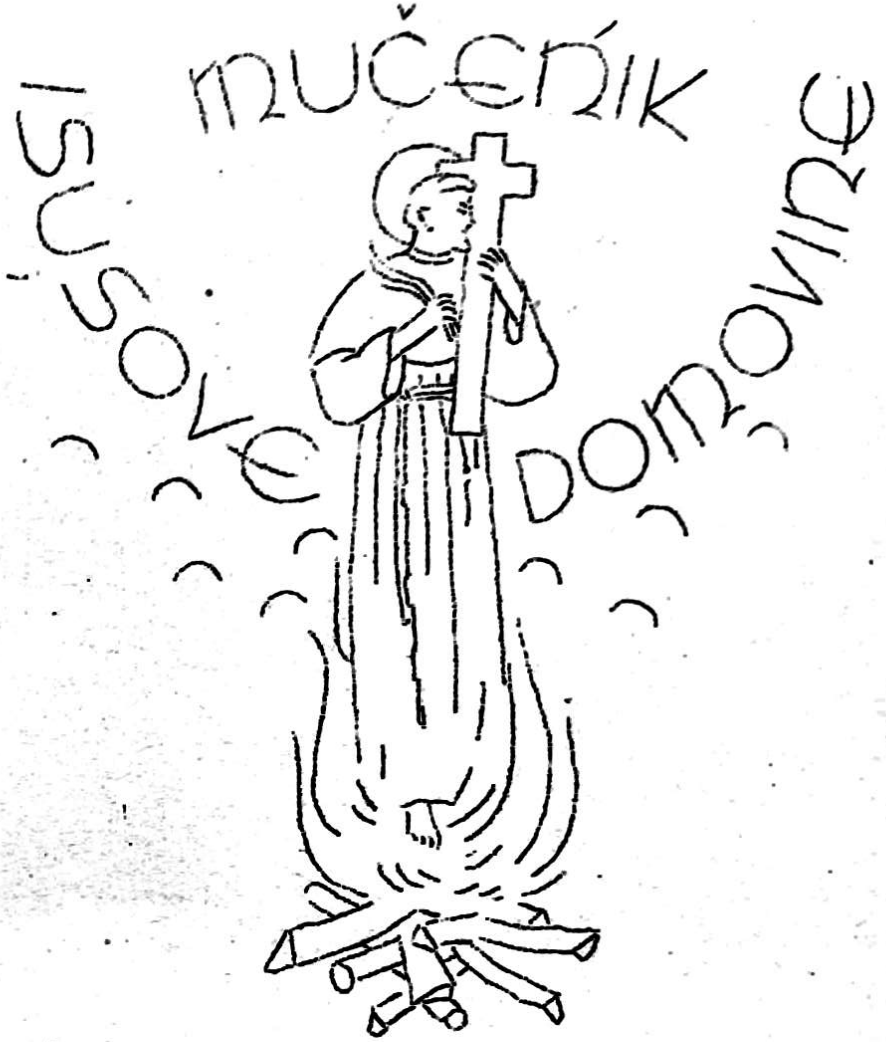

ŽIVOT BL NIKOLE TAVILIĆA

NAPISAO
P. YVES YVONIDES

ZAGREB

1961

Izdali oo. Franjevci Konventualci
Z A G R E B
Pavleka Miškine br. 31.
Za izdavača i uredništvo
o. Ivon Ćuk
Umnoženo u 300 primjeraka na
vlastitom ciklostilu.

P R E D G O V O R

Naša se javnost sve više zanima za bl. Nikolu. Osjeća se potreba za jednim laganim, pučkim životopisom bez polemičkog raspravljanja. Tu smo potrebu pokušali zadovoljiti ovom malom, svima pristupačnom, knjižicom.

Povjesni podaci izneseni su prema najnovijem provjeravanju historijskih činjenica. Njegov uzvišeni svetački lik ocrtan je kao uzor, koji privlači srce, učvršćuje vjeru, pobudjuje ljubav do Boga i bližnjega i stvara u duši zanos za božanskim idealima.

A u t o r

1.

MJESTO I VRIJEME RODJENJA

Na cvjetnom jugu, uz plave morske vode, pod vedrim nebom i blistavim suncem, opasan gorama sa sjevera, klisurama s mora - leži starodrevni hrvatski grad Šibenik. Borova šuma s vrha Šubićevca šumi davnu pjesmu slavnih hrvatskih knezova. Usred grada divna katedrala od tvrdih kamenih blokova povezanih u veličajnom skladu, predstavlja harmoničnu povezanost vjerskih istina i uzvišenu cjelinu i čvrstoću vjere. Stara kula s malim grobljem i znad samoga grada stoji poput mrtve straže nepomično i čvrsto, pripravna, da prije u grob padne, nego da se makne. Krka od Skradina valja svoje vode. Galebovi še svijaju nad modrom pučinom. Na vjetru drhte duga, bijela jedra. Kanalom sv. Ante prolaze brodovi, a po koji mornar još uvijek se sjéća omiljele pjesme šibenskih pomoraca:

O moj sveti Ante, ča si u konalu,
podaj sriću nami i svakom mornaru!

To je Šibenik.

Prošlost mu je i slavna i burna. Nekoć se negdje u blizini nalazilo staro rimsko naselje. Porušeno je i nema mu traga. Današnji Šibenik naselili su Hrvati odmah nakon dolaska na more.

Prvi put se spominje 998. godine. Hrvatski kralj Krešimir izdaje u Šibeniku

1.066. povelju za samostan sv.Marije u Zadru. 1298. dobio je svoju biskupiju. Od 1299. ima pravo birati kneza, suce, kapetane i osobe gradske uprave. Vijeće plemića ustanovljeno je 1334. Ono je do 1563.stvaralo zakone.

Izvrgnut opasnostima i s kopna i s mora, ljubomorno je čuvao stečenu slobodu. Ma da je nekoliko puta tražio zaštitu Venecije, ostao joj je trajan protivnik. To je gorko platio 1378., kad je mletački zapovjednik Pisano doplovio s 36 galija,srušio mu kulu i bedeme, opljačkao i zapalio kuće i poubijao mnoštvo gradjana. Što nije uništio Pisano, poharao je požar dvije godine kasnije. 1388. pristali su Šibenčani uz kralja Sigismunda, ali već 1390. prelaze bosanskom kralju Tvrtku, koji se te iste godine proglasio hrvatskim kraljem.

U tom se gradu rodio naš bl. Nikola Tavilić.

Kada?

Na žalost, točno ne znamo. Nigdje nam to nije ostalo zapisano. No iz nekih podataka o njegovu životu možemo mu približno odrediti godinu rodjenja.

Znamo, da je umro 14.studenog 1391. godine. Znamo, da su mu izmedju 1431.-1438. još živa braća u Šibeniku. Njih je vlastitim očima vidio sv. Jakov Markijski. On je to rekao u jednom svom glasovitom govoru 1449. godine. Kroz Šibenik je prošao 1431.

na putu za Bosnu. Iz Bosne se vratio u Rim 1434. Te iste godine imenovan je Bosanskim Vikarom Manje Braće, pa se ponovno vratio u Bosnu. Ne znamo, da li ih je vidio na svom prvom ili drugom putovanju, na odlasku u Bosnu ili na povratku u Rim.

U to vrijeme vrijedile su u Franjevačkom Redu odredbe, da nitko ne može postati svećenik prije 25 godine života.Svećenik nije smio ispovijedati vjernike prije navršene 30 godine. Po tome zaključujemo, da je za misionara u Bosnu otišao nakon 30 navršenih godina. Šibensko izvješće, koje govori o njegovoj blaženoj smrti, piše, da je u Bosni djelovao 12 godina. Ti podaci nas ovlašćuju na zaključak, da se naš Blaženik po svoj prilici rodio oko 1340. godine.

Postojalo je mišljenje, koje nitko ozbiljan nije smatrao ozbiljnim, da se bl. Nikola nije rodio u Šibeniku nego u Velimu kraj Bribira, na području nekadašnje Lučke županije, danas Ravnih Kotara. To su priče Bl. Nikola nema nikakove veze s nekakvim nepoznatim Tavelićima iz Velima. Svi povjesni dokumenti govore, da je on šibenčanin, gradjanin grada Šibenika. To je pitanje danas temeljito rasvijetljeno. Mišljenje, da je bl. Nikola doista šibenčanin, zastupa i Historijska Sekcija pri Sv. Zboru Obreda u Rimu. To postaje još uvjerljivije, ako uz 8 dokaza o njegovu šibenskom podrijetlu, koje smo iznijeli u drugoj knjizi, osvijetlimo malo i povijest njegove obitelji.

Odkada su Tavilići u Šibeniku? Što su po rodu?

Jedan je pisac pokušao progurati mišljenje, da se praotac obitelji bl.Nikole zvao Bogdan i da se je doselio u Šibenik iz Velima 1387. godine. To je posve krivo. Kako znamo? Evo, ovako:

Tavelićima u Velimu nema traga sve do 1724. odnosno 1748. godine. Ne zna se za njih. Kakovu vezu ima s njima bl.Nikola iz 1340. godine? Nikakovu! Tu je vremenski razmak od 384 godine. Činjenica, da se oni iz 18.-tog stoljeća zovu slično kao i on iz 14.tog stoljeća ne dokazuje nikakovu medjusobnu rodbinsku vezu. To je jedno. Drugo: Zaključujući po povjesnim dokumentima, obitelj Tavilić nalazimo u Šibeniku - i to vrlo razgranatu i uglednu - 89 godina prije 1387. Kako su, dakle, mogli te godine u nj doseliti? Isključeno! Treće: Nigdje u povjesnim vrelima ne piše, da je Bogdan od nekuda doselio u Šibenik. Svjedočanstva kažu, da je on u Šibeniku živio izmedju konca trinaestoga i početkom četrnaestoga stoljeća. To znači prije 1299. i nakon 1300 . To je ponovno dokaz, da je u tom gradu bio davno prije 1387. godine.

Trogiranin Jeronim Buffalis piše, da su Tavilići u Šibeniku jedna od prvih obitelji od utemeljenja grada Šibenika. On je bio u ženidbenim vezama s obitelji Tavilić u Trogiru, a ova je ogranak šibenskih Tavilića. To znači, da je Buffalis do ista mogao dobro znati za podrijetlo obi-

telji Tavilić s kojom je bio u rodu. Eto još jedan dokaz, da je obitelj bl. Nikole starodrevna šibenska obitelj, koja nema nikakove veze s Tavelićima 18.-tog stoljeća u Velimu.

Budući da se o tome mnogo pisalo, evo još jedan dokaz, da je naše mišljenje ispravno, a protivno krivo.

1385., dakle, dvije godine prije tobožnjeg doseljenja Tavelića iz Velima, šibensko gradsko vijeće odredjuje 4 plemića medju kojima se nalazi Ivan Tavilić, sin Petrov, da predlože trojicu dalmatinskih plemića od kojih će vijeće jednoga potvrditi za kneza grada Šibenika. Kako je vidljivo, Ivan Tavilić vrši vrlo uplivnu i odgovornu službu u Šibeniku u vrijeme, dok tobožnji prvi Tavelić iz Velima još uvijek pase volove, ako ih je imao, po "njivama Tavelušama" u siротinjskom selu. I mnogi drugi Tavilići u Šibeniku, koji su suvremenici bl. Nikole, vrše različite, ali visoke i vrlo odgovorne službe u rodnome gradu. Kad bismo i predpostavili, što nikako ne možemo, da je spomenuti Bogdan doselio iz Velima 1387. i doveo sobom mnogobrojnu obitelj kao kakav starozavjetni patrijarha, sigurno je, da ih šibenčani ne bi pustili; da odmah po padaju na visoke položaje kao čvorci na grožđje po vinogradima i izručili strancima sudbinu grada u ruke. Poznato je, da je stranac morao čekati 12 godina samo da dobije gradjansko pravo.

Konačno šibenski su Tavilići sigurno plemići, dok su Tavelići iz Velima, ako ih je uopće u ono vrijeme tamo bilo, - jer o njima nema ni spomena, - po svoj prilici ubogari. Ta je sirotinja odlazila u Šibenik sklapati ugovore s vlasnicima napuštenih sela medju kojima se nalazi i Velim, da se mogu u njima zadržati. Nema, dakle, ni govora, da bi naš Blaženik bio iz Velima. To su čiste predpostavke, bez ikakvog povjesnog temelja. On je šibenčanin, član uglednih Tavilića, koji po svoj prilici spadaju medju one dične obitelji, koje su osnovale hrvatski grad Šibenik. Povjesničar Dominik Zavorović piše, da su obitelji Trisković i Tavilić s ostalima utemeljile crkvu sv. Lovre u Morinjama nad kojem imaju pravo patronata. Spomenuta se crkva spominje već pri osnutku šibenske biskupije 1298. godine, a imamo razloga držati, da je čak iz doba hrvatskih kraljeva. Sve se, dakle, slaže u zaključku, da je naš Blaženik podrijetlom od vrlo stare, plemićke, uglednе šibenske obitelji, da se rodio oko 1340. godine u Šibeniku i da je prema tome pravi šibenčanin.

++++++++++++++++++

++++++++

+

2.

ULAZ U FRANJEVAČKI RED

Osnutak Franjevačkog Reda pada u godinu 1209. Te je godine papa Inocent III. usmeno odobrio način života Asiškog Siromaha i njegovih učenika. Dopustio im je da propovijedaju narodu i primio ih u klerički stalež.

Franjo je bio oduševljen. Bacio se svim žarom duše na službu propovijedanja. Razaslao je učenike širom Italije. Uspjeh je bio izvanredan. Razlog munjevitog franjevačkog prodora u ljudske duše bio je ovaj: nesebična dobrota i jednostavnost!

Italija je bila preusko područje za Franjinu široku dušu. Sveci ne poznaju i ne priznaju nikakovih granica osim oštrog razlikovanja izmedju grijeha i kreposti, zla i dobra. Franjo je krenuo izvan Italije. Želio je na Istok, koji je uvijek privlačio i svece i pustolove. Jedni su tražili ljudske duše, drugi zlato i dijamante.

Na put je krenuo 1212. Oluja je bacila ladju na našu obalu. Ne znamo, gdje se iskrcao. I Split i Zadar i Dubrovnik sačuvali su o tome predaju. U Dalmaciji je morao prezimiti. Teško je utvrditi, da li je odmah pridobio sljedbenike ili je svoje sinove poslao u Dalmaciju godinu dana kasni-

je. Dokumenti govore, da je najstariji franjevački samostan na našem području osnovan u Trogiru. Tradicija, kojoj je teško vjerovati, govori drukčije. Znamo, da trogirski biskup Treguan prima Franjevce u svoju palaču 1222. Bogati trogiranin Desa Lukin ostavlja oporučno 1234. svoje imanje, da se u Trogiru podigne samostan Manje Braće. Fra Nikola i Jakov iz Zadra vrše 1228. važnu pomirbenu misiju u sporu izmedju nad biskupa i kaptola. U Splitu 1234. redovnici sv. Franje posreduju u svadji, koja je nastala zbog izbora načelnika.

Kako vidimo, Franjevce je k nama doveo sam sv. Franjo. Nakon Italije Manja Braća su se najprije raširila po našim krajevima. Po ostalim zemljama - kasnije. Od toga vremena do danas oni su odigrali neopisno veliku i važnu ulogu u vjerskom i nacionalnom životu našega naroda. Franjevački je duh blizak našem svijetu. On ga voli i svoje sinove rado daje u franjevačke redove.

Tradicija kaže, da je franjevački samostan u Šibeniku osnovan 1221. Medjutim mi za njega doznajemo tek 60-tih godina XIII. stoljeća. Šibenik je u to vrijeme ugledan i razvijen grad. Papa Bonifacije VIII. piše 1298., da je to "odlično mjesto, puno svake udobnosti." Mala Braća su se najprije nastanila izvan gradskih zidina, na grebenima iznad mora. Taj je samostan u veljači 1319. porušen zbog navale bana Mladena Šubića. Šibensko plemićko vijeće dariva Manjoj Braći 23. ožujka 1320. drugo mjesto, unutar gradskih zidina, za crkvu i samostan. Na tom se mjestu nalazi današnji samostan i crkva sv. Franje Manje Braće Konventualaca.

Spomenutu crkvu i samostan zidali su redovnici nešto prije rodjenja bl. Nikole. Kao dječak znatiželjno je i radoznalo promatrao dobre, skromne redovnike, koji su služili Bogu, okupljali djecu, smiješili se njihovim nevinim očima i divili sunčanim, dječjim pogledima. Tko zna, kad ga je Gospodin dirnuo u dušu! Koju je zgodu odabrao, da ga pozove! Svaki svećenik i redovnik to nosi u duši kao svoju najdražu tajnu. Svi su pozivi bili slični i svi različiti. No svi su bili uzbudljivi i nezaboravni. Bljesak nenadanog svijetla, želja, koja se rodila u neočekivanom trenutku, susret, koji se odigrao tako nenadano na jednom svijetlom zavoju dječačkog života; u razdoblju nebrige i radosnog smijeha. Dočekao nas je čarobnom mrežom kao lovac na leptire. Zaveo nas božanski Zavodljivac, koji rasplakanim majkama odvodi jedince, umišljenim očevima obiteljski ponos, mladjim sestricama borbene braniteljе od susjedovih nasrtljivaca, a kojoj romantičnoj drugarici iz školskih klupa - životnu nadu. Tako je oteo i Ivana i Petra i Andriju i Jakova..... i jednog dječaka, čije krsno ime ne znamo, a redovničkim se imenom zvao fra Nikola Tavilić.

Rekli smo, da je bio plemić iz otmjene, bogate i ugledne obitelji. Pred njim je bio život i to ugodan, ugledan i

lijep. Budućnost - čarobna! Pa? Zahvalio se životu na sreći, mladosti na užitku, ljubavi na slasti. Odklonio je sve ponude svijeta i života. Odabrao drugo.

Svijet to ne razumije. Čudi se i ne shvaća. Nije čudno. On nema prijemnika, kojim bi mogao uhvatiti Božji glas. Božanska muzika prosiplje se svuda oko nas, ali za većinu ljudi ona je posve nezamjetljiva. One, koji je otkrivaju, zavodi snažnije od najljupkije zavodnice. Božji je govor neobično zavodljiv. Nitko ne govori tako slatko, ljupko, privlačno i razumljivo kao Bog. Kad ga zamjetiš, imaš osjećaj, da ti se smiješi proljeće, da te miluje sunce, da te draška lahor, da su se sve šume raspjevale, zašumili svi potoci, da se radost, mir i sreća razlila dušom kao more, da je prestalo vrijeme, sve se pretvorilo u sadašnjost tako bogatu i sjajnu, raskošnu i sretnu, da se osjećaš kao izgubljen. Tko bi se toma mogao oteti? Tko bi se htio otimati? Svako srce ima svoju tajnu melodiju. Kad je otkrije, ono uzbudjeno uzvikuje: Evo je! A Bog je tako divno izvede u jednom nenadanom, blistavom trenutku. Ostaneš očaran. Što je to? Kako je tome ime? Sreća je mala riječ. Čitav vodopad milja u srce se slio. Bljesnulo je neslućeno svijetlo. Otkrilo je neslućene zavodljivosti. Bože moj! Odlaziš povučen snažnom božanskom strujom, zatravljen se predaješ bez otpora. Duša je privučena u božanski orbit, nezaustavno ideš u zagrljaj Božanstva kao rijeka svojemu moru... Eto tako! A svijet se tome čudi....

I njemu su se sigurno neki čudili. To je uvijek tako. Jesu li roditelji bili sporazumni? Ništa ne znamo... Sigurno je samo to, da je Manju Braću zamolio, da ga prime. Primljen je u šibenski samostan sv. Franje i postao redovnik.

Tekle su godine.... U tišini samostana rasla je jedna mlada duša: Ni vrijeme se ne sastoji od samih dana ni godina od samih proljeća. Uz dane postoje i stravične noći, za proljećem i ljetom dolaze oštre zime. Takav je ovozemni zakon zbivanja. Nakon cvjetnog i mirnog djetinjstva dolazi uzburkana, nemirna i borbena mladost, vrijeme previranja i duhovnog sazrijevanja. To ide mučno i polako. Svaki je čovjek pun crnih energija, koje se s vremenom razvežu. No tada svaki pojedinac postavlja temelje svoje kasnije duhovne snage, vlastitog značaja ili osobnog moralnog rasula. Ima stvari, koje zahtjevaju, da budu obavljene u pravo vrijeme. Kasnije je to vrlo teško ili čak nemoguće. Propusti su sudbonosni. Treba se naučiti boriti u mladosti, da se može pobjedjivati u kasnijim godinama. Tko je doživljavao samo poraze, a nikada ili samo rijetko kušao slast pobjede i ponos pobjednika, toga će život sigurno poraziti. To je redovito tako. Iznimke su vrlo rijedke i one su učinak posebne Božje milosti na koju nitko ne može računati. Temelje duhovnog života treba položiti u mladim danima, zaštititi stablo, dok je mlado.

Redovničke odredbe predvidjaju za to dugo vrijeme. Naš mladi plemić marljivo je i ustrajno izgradjivao samoga sebe. Raskid sa svijetom bio je radikalan. Kao onaj sv. Ante pustinjaka, sv. oca Franje i tolikih svetaca. Nema kolebanja! Ili - ili! Oscilirati se ne može izmedju dva pola. Ne može se služiti dvojici gospodara. Gospodin ne trpi kolebljivaca. Što će mu oni? Razdvojene duše! Raskoljena srca! Oni pokušavaju napraviti imaginarni most izmedju neba i zemlje, spojiti nespojivo, udružiti neudruživo. Takovi cio život vise kao u kabini na žičari, kojoj su zaustavili pokretne motore. Htjeli bi na visinu, a žao im je ostaviti doline. Što konačno biva? Kad pukne uže života, padaju u provaliju, jer se do nebesa nisu uspjeli popeti.

Naš Blaženik nije činio tako. Nije više tražio čega se dragovoljno odrekao. Nije žalio nad učinjenim korakom. Ima duša, koje se nekako vuku prema Gospodinu. Idu, ali su uvijek tugaljivo raspoloženi, sanjaju o radostima, koje su ostavili, okreću se za egipatskim loncima i razdiru sebe pitanjima: Je li to ipak imalo smisla? Zašto se baš svega odreći? A svijet je tako lijep, život ima svoje nedužne čare.... Od straha, da sve ne izgube, da im baš sve ne umakne, iznevjere se pred dvanaestu uru i tako izgube i jedno i drugo. Razloga je mnogo. No sigurno je, da takovi nisu nikada shvatili ljestvicu vrednota. Nisu se probili kroz oblak, da vide

čarobnu ljepotu blistavog neba.

Nije bilo tako s našim Blaženikom. U času prosvjetljenja on je shvatio, što je najvrednije. Odlučio se za to i to neopozivo. Sad je trebalo pomoću tog svijetla izgradjivati u sebi božanski život kao što biljka pomoću svijetla stvara klorofil, na misteriozan način pretvara anorgansku u organsku materiju i tako razvija bujan, snažan život, donosi plodove u svakoj jeseni i odoljeva vjetrovima i olujama svakoga doba i smjera. Misterioznom snagom milosti svetac pretvara sve naravno u nadnaravno, ljudsko u božansko, raste, razvija mu se duhovna snaga, cvate i širi miris kreposti i donosi plodove od kojih živi čovječanstvo, gladno Božjeg života. Sveci su vidljiv dokaz do kojih se nesluće - nih visina može popeti čovjek.

I naš mladi plemić činio je tako. Bio je odlučan i radikalan. Nije htio u sebi trpjeti bolnu i tragičnu podvojenost tolikih duša, koje se zaputiše Bogu, ali se ne odlijepiše od svijeta. Slomljenih krila uvijek stoje na istom mjestu. Ako se od vremena do vremena malo i podignu, ponovno sve svršava - slobodnim padom.

Imao je želju biti velik, ali velik u Božjim očima. To ga je učinilo dvostrukim plemićem. Takova je težnja urodjena svim velikim dušama. Ona se koji put očituje i na nesavršen način. Ništa ne smeta. Sveci se ne radjaju nego usavršuju. Samo velike želje mogu se pretvoriti u ve-

lika djela. To je znao naš Blaženik. Zato je prije svega mnogo želio, a da težnje ostvari, bio je uporan i nemilosrdan. Divna je odlika svetaca, što su neobično milosrdni prema drgima, a nepopustljivi prema sebi. Kao veliki kipari svoja djela tako oni ustrajno klešu svoju dušu, dok iz nje ne odstrane svaku nesavršenost i ne vide je prožetu božanskom ljepotom i sjajem. Preziru jelo, kradu sebi noći, uskraćuju tijelu i ono što je potrebno, da dadu duhu, što je potrebnije. Po molitvi su trajno u kontaktu s Bogom. Znaju, da nestaje svijetla i topline, čim se kontakt isključi. Zato se trajno napajaju na Božjim izvorima. Stalno se okreću za Bogom kao suncokret za svojim suncem. Tako po Božjoj mudrosti postaju mudri, po Božjoj ljubavi - zanosni, po Božjoj svetosti - dobri i sveti, po Božjoj jakosti - neslomivo jaki. Dobivaju božanske osobine, pa mi u njima gledamo čudo Božje milosti, izvanredne pojave, koje nas ispunjaju čudjenjem, poštovanjem i udivljenjem.

Tako se mladi plemić usavršavao u kreposti i sticao potrebno znanje za svećeničku službu. Ne znamo, gdje je završio nauke. Da li je bio na visokim školama u stranom svijetu, takodjer nam je nepoznato. No to nije ni važno znati. Životom je dokazao, da je odlično završio uzvišenu školu Duha Svetoga, koja prosvjetljuje um, uzgaja volju i zanosi srce.

Kad je završio škole, postao jesve

ćenik, ovlašteni posrednik izmedju Boga i ljudi. Duboko je bio svijestan svoga poziva. Što sad? Treba uložiti sve snage. Treba ispuniti sve vrijeme. Život je tako kratak, a Božje je djelo tako veliko! Treba izrabiti sve mogućnosti. Božji neprijatelji rade dan i noć. Dok Božji sluge spavaju, njihovi su prozori osvijetljeni. Koriste sve mogućnosti, ne preziru ni jedno sredstvo, izrabljuju svaki trenutak i svaku priliku. Koliko bismo mogli od njih naučiti!

Sigurno je stvarao planove. Nijedan svetac nije bez plana. Tražio je metode. To sve treba. No stvar je u ovome: Energijom vlastite duše treba pokrenuti volju mnoštva, pa će svijetlo milosti Božje zasjati u mnogim srcima. Svećenik je dalekovod, koji božansku struju života prenosi do svačije duše. U tu svrhu treba aktivizirati sve sile, približiti Evandjelje svačijem srcu. Tko je jednom upoznao Božju istinu i doživio sreću milosti u duši, taj nužno mora za nju i druge oduševljavati. Nepomični su samo mrtvi. Kome nije na srcu tudja sreća, teško da sreću nosi u vlastitoj duši. Istina je kao bujica. Naravno joj je, da se širi. Ljubav je prodorna kao sunce, koje ne miruje, dok ne raspršri oblake. Dobrota se dugo skriva kao ponornica, ali kad izbije, snažno natapa. To je zakon svetačkog djelovanja. Po njemu će djelovati i naš bl. Nikola.

Nekoć se mislilo, da je neko vrijeme proveo u Rivotortu u Italiji. To nije točno.

Mnogi pisci, koji su pisali o bl. Nikoli, držali su da je bio član bribirskog samostana i da je živio u Bribiru. Istina je, da se ništa ne zna o njegovu boravku u tom mjestu. Pisanih podataka nema. No sigurno je, da nije bio član bribirskog samostana. U to su vrijeme na snazi odredbe Franjevačkog Reda po kojima je pojedini redovnik član onog samostana na čijem se području rodio. Naš se Blaženik rodio u Šibeniku, pa je nesumnjivo pripadnik i član samostana sv. Franje u istome gradu. Taj je samostan od kada postoji pripadao uvijek Franjevcima - Konventualcima Konačno i njegovo javno štovanje, koje se kroz stoljeća održalo u samostanu i crkvi sv. Franje u Šibeniku, temeljit je dokaz tome u prilog. Štovala su ga braća, kojima je pripadao. No o tome ćemo govoriti kasnije.

Ne znamo, gdje je bio njegov prvi javni nastup. Kakav je bio, to možemo naslućivati. I mudrost i zanos i dobrota i odlučnost - sve je to izbijalo iz pojave mladog redovnika. Bio je sposoban, da obraća, jak, da se bori, pripravan, da trpi, voljan, da stradava. Bilo je očito, da je pozvan za velika djela. Oslobodivši se svega, što sputava, on je posjedovao posve slobodnu dušu. Puna sloboda svom dušom se baca u službu istine i ljubavi. Prez-

revši život i svijet, vidjelo se, da junački i odvažno prezire i smrt. Kaže se: Iz jutra se vidi, kakav će biti dan! Kod njega je bilo sve neobično. Razumljivo, dakle, da ni život ni smrt nije mogla biti obična.

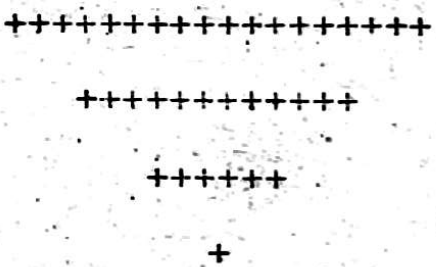

3.

MISIONAR U BOSNI

U vremenu smo oko 1370. godine. Ne znamo, gdje se u to vrijeme nalazi bl. Nikola. Po svoj prilici on se već spremao,da krene u Bosnu. Da vidimo, što se u to vrijeme u njoj zbiva, po što tamo ide, kakove su prilike i što ga tamo čeka!

U Bosni u to vrijeme vlada Kotromanićev sinovac Tvrtko. Davno prije njega ugnijezdila se u Bosni hereza, koja je nosila ime: bogumilstvo. Naziv joj potječe od nekog svećenika Jeremije u Bugarskoj, koji je sebe prozvao Bogumilom.

Gdje je ta hereza nastala? U Aziji u 7. stoljeću. U Evropu su je donijeli bizantinski vojnici. Širila se najprije u Bugarskoj, ali je prodrla i u Carigrad,Francusku, Njemačku i Italiju. Iz Srbije ih je radikalno istrijebio Stevan Nemanja. Vođji je odrezao jezik, mnoge spalio, drugima zaplijenio imanja i protjerao iz svoje države. Ako ne prije, ovom zgodom veliki broj bogumila naseli se u Bosni. U njoj u to vrijeme vlada dobri ban Kulin, koji je bio naslijednik Borića, prvog poznatog bosanskog bana. Bogumilstvo je posebno brzo prihvatila vlastela. Poznato je, da su ga medju prvima preuzeli neuki i neškolovani kaludjeri. I Kulin je postao bogumil. Na 1203.

svečano se odrekao krivovjerja i vratio u Katoličku Crkvu.

Nasljednik Kulina Matej Ninoslav bio je gorljiv pataren i zaštitnik bogumila. Bez sumnje su tome mnogo pridonijeli ugarski kraljevi, koji su pod izlikom bogumilstva htjeli oduzeti Bosni samostalnost. Ugri se osloniše na papu, koji ih je pomogao, a bogumili i raskolnici svom dušom zamrziše Katoličku Crkvu. Politički razlozi, nedostatak i neobrazovanost svećenstva, velika prostranost bosanske biskupije, česte križarske vojne u kojima se djelovalo ognjem i mačem, učvrstili su bogumile i raskolnike u mržnji. Heretička sekta stalno se povećavala i organizirala.

U čemu se sastoji njihova hereza? Što naučavaju?

Ukratko ovo :

Postoje dva božanstva: jedno dobro, drugo zlo. Dobri Bog je stvorio dušu i sav nevidljivi svijet. Tijelo i sve,što je vidljivo, stvorio je djavao. Krist je došao izbaviti dušu iz tamnice tijela. On nije imao tijelo, pa nije bio ni čovjek nego andjeo. I njegova je majka andjeo, a ne žena. Nema uskrsnuća tijela, ne treba moliti za mrtve, sakramente treba odbaciti kao suvišne stvari. Stari Zavjet nije riječ Božja. Za spasenje je dosta vjerovati u ovu nauku i moliti samo Očenaš.Može se moliti i psalterij. Crkava ne treba. Na pobožnost se sastaju po šumama,ga-

jevima i privatnim kućama. Tamo lome" kruh i pjevaju. Dijele se u savršene i nesavršene. Savršeni se ne žene, jer je ženidba djavolska ustanova. Nesavršenima se preporučuje zajednica žena. Savršeni ne idu u rat, oni se ne bore oružjem.

Vidljivo je, da je ta hereza mješavina Zoroastrove nauke i kršćanstva. To je smušena i besmislena vjera, koja je zbog nekih kršćanskih zasada zavela neuke. Isto je tako očito, koliko je ta nauka opasna po državu i ljudsko društvo. Radi toga je bila nemilo progonjena. No kršćanstvo je pokušalo, da bogumile obrati. Crkva je u Bosnu slala svoje vjerske inspektore i misionare. Zadaću, da bdiju nad čistoćom vjere u Bosni dobili su najprije oci Dominikanci. Uskoro su se u Bosni pojavili prvi Franjevci kao misionari. 1325. šalje papa u Bosnu fra Fabijana iz provincije " Slavonije " s dvojicom drugova u svojstvu vjerskog inspektora i to za područje Bosne, Srbije, Raše, Dalmacije, Hrvatske, Istre i za nadbiskupije Zadra, Splita, Dubrovnika i Drača. Skrb za čistoću vjere prelazi s otaca Dominikanaca na Franjevce, koji u sve većem broju pristižu u Bosnu sa svih strana, osnivaju samostane i preuzimaju u svoje ruke vjersku i nacionalnu sudbinu Bosne za daljnja stoljeća.

Franjevci u Bosni postaju neobično aktivni osnutkom Bosanske Vikarije 1339. - - 40. Ban Stjepan Kotromanić dočekao ih je raširenih ruku. Štoviše, sam ban piše papi

Klementu VI. i moli ga, da dopusti bosanskom Vikaru, da smije, odakle god hoće, sâm neposredno pozivati braću za misionare u Bosni. 1366. pisao je General Reda fra Marko Viterbski asiškom provincijalu, da pošalje što više misionara u Bosnu, Srbiju i Bugarsku. Urban V. naredjuje 1368. Bosanskom Vikaru, da tamo prima samo sposobnije redovnike. Odaziv je bio velik. Mnogi sposobni redovnici krenuli su u Bosnu, pa je to pojedinim provincijalima bilo krivo, jer su iz svojih provincija gubili najbolje snage. Zbog toga su branili svojim svećenicima, da napuštaju rodjene provincije i odlaze u Bosnu. Na njih se okomio Grgur XI., koji je to provincijalima zabranio 1372. pod prijetnjom izopćenja. Tako se Bosna punila misionarima iz cijeloga Reda i to probranim, sposobnim i revnim redovnicima. Za njih je trebalo osnivati kuće i samostane. Papa dopušta Bosanskom Vikaru 1372. da primi trinaest novih mjesta za prebivalište Franjevaca. 1374. daje dozvolu za još sedam crkava i samostana. Kako je vidljivo, Bosna je vrvjela Franjevcima.

Za sve ovo znao je naš bl. Nikola. On se nalazio na pragu zemlje, koju rastače krivovjerje. A - svoja zemlja! Svoj narod! U svetoj, revnoj duši gorjele su dvije vatre: Ljubav do Isusove istine i ljubav do krvne braće s onu stranu kamenih planina. Bio je vrlo blizu. Poziv Bosanskog Vikara najbolje je čuo. Dolaze braća iz daleka svijeta. Stižu tudjinci.

A on, da - samo gleda! Tko može spokojno promatrati brodolom s obale? Najmanje svetac! Čuo je, kako su osmorica Franjevaca kroz 50 dana obratili i pokrstili 2.000 ljudi. A on - čeka!

Sijevnula je misao. Upalila je želju u srcu. Želja je pokrenula volju. Volja je stvorila odluku. Nju je **popratio** blagoslov starješine. Odputovao je u Bosnu kao na krilima i to po svoj prilici oko 1372. godine.

Moramo se nečega prisjetiti.

Isus je svojima rekao: " Evo ja vas šaljem kao ovce medju vukove. Ne, ne boj se malo stado! Ja sam pobijedio svijet."

To je naš Blaženik dobro znao. Krenuo je doslovno medju vukove. A mi znamo, što biva s ovcama, kad na njih navale vukovi iz šuma. I on je znao. Bilo mu je poznato, kako su bogumili 1238. pobili u Visokom 32 Dominikanca i 7 Franjevaca. No on, koji se radikalno odrekao svijeta, prezreo je i život i smrt. Sveci se već za života prenose u vječnost. Svi oni nose u duši tajnu želju, da umru za Onoga, koga ljube. Za njih je smrt sestra, koja zatvara vrata vremena i progonstva, a otvara salone božanske radosti u vječnosti. Umrijeti - ne znači izgubiti! Sa smrću gubi sve onaj, tko se poslije smrti ničemu ne nada. Sa svecima je upravo protivno. Oni

ništa ne očekuju od ovoga svijeta. Njima je smrt dobitak. Eto, zbog čega oni mirno idu i medju vukove. Ne boje se i pobjedjuju - umirući.

Još nešto!

Često je lakše trenutačno umrijeti nego dugo trpjeti. Smrt je dragocjeni pečat, a patnje, žrtve, dugotrajna stradanja, križevi - to je životom ispisana svjedodžba duge, vjerne i djelotvorne ljubavi; Nitko kao misionar nema prilike, da trpi. Njih najprije trajno razdire bol i strah za vječnu sudbinu nesretne braće. Sveti je Pavao pisao, da mu je "vrlo žao i da ga srce boli bez prestanka....." Apostol ide tako daleko, da bi sam htio biti "odbačen od Krista za braću svoju... Ta oni su Izraelci.... njihovo je posinjenje i slava.... i obećanja." To nam dovoljno razjašnjuje, koliko svece muče i razdiru zablude njihove braće. Mi nažalost ne shvaćamo, ne osjećamo. Mi smo spokojni nad onim zbog čega se sveci razapinju i grče. Svetost je nedokučiva, skupo plaćena, dugogodišnja ljubavna patnja, plamen, koji druge osvijetljuje i grije, a sebe sažiže i proždire.

Tu je patnju duboko doživljavao i naš Blaženik. Strepio je nad vječnom sudbinom svoje nesretne braće. Propasti - zauvijek! Shvaćamo li sav užas tih dviju riječi? A svi su oni Božja djeca, njima pripada " posinjenje i slava.... i obeća-

nja." Zijevaju vječni ponori.... u njihse ruše bezbrojne duše. Vječnost se nad njima sklapa kao more kad se sklopi nad svojom žrtvom. Biti proklet sve dok Bog bude bio Bog.... Uvijek, bez prestanka. Izgarati od želje za srećom, za blaženstvom, za kojim tako neodoljivo žudi srce čovječje i znati, da ti je sve to bilo namijenjeno, a sada nepovratno i zauvijek izgubljeno.... Da srce pukne! Ne, ne će pući! U vječnosti ništa ne prolazi, u vječnosti se ništa ne vraća, tamo se ništa ne mijenja. Vječnost ne zna, što je utjeha,nada, pouzdanje. Da se je barem nadanjima varati! Uvijek je pred očima prisutna istina, da očaj, užas, patnja, stradanje, prokletstvo ne će nikada proći. Izvor za izvorom će na zemlji presušiti, more će za morem ishlapiti, zvijezda za zvijezdom će na nebesima ugasiti, mijenjat će se svjetovi u svojoj vječnoj šutnji, otići će u nepovrat neizbrojna stoljeća, ali patnje u paklu nikada ne će prestati, ne će se umanjiti ni promijeniti.....Strašni Bože, kako je to užasno! Da, jest! To je pakao svetaca na svijetu. Doživljavao ga je i i naš Blaženik. Kako se s time pomiriti? Uzto: "Ta i oni su Izraelci...." Hrvati, braća po krvi! Sin plemićke, ugledne, hrvatske obitelji, koja postavlja temelje hrvatskom gradu Šibeniku, nije mogao biti bez ovakovih osjećaja. Svi su ljudi braća, ali, tko je srcu bliže, bliži je, tko je dalje, dalji je. Taj zakon ne moraju i ne mogu promijeniti ni sveci.

Druga vrsta patnje, ma da teška, za misionara je manja. Divno ju je opisao veliki misionar sv. Pavao:

"Često sam putovao, bio sam u pogibeljima od rijeka, u pogibeljima od razbojnika, u pogibeljima od zemljaka, u pogibeljima od pogana, u pogibeljima u gradu, u pogibeljima u pustinji, u pogibeljima na moru, u pogibeljima od lažne braće; u trudu i muci, u mnogom nespavanju,u gladu i žedji, u mnogom postu, u zimi i golotinji..... "

Što vidimo? Ukratko: Život je misionara trajna pogibelj.

Ipak se nije plašio. Sjećao se je izjave dragog Učitelja: Primjer vam dadoh! On je ljubio patnju, jer po njoj dolazi spas. Ona je krvavi dokaz ljubavi. Odabirao ju je tako brižno kao što se mi brinemo, da joj umaknemo. Križ je jezoviti simbol stradanja. Tko ga prihvaća, mora biti pripravan leći na njega. To je zahtjev i logika spasenja. Raširene ruke na križu znače potpuno predanje patnji.Trnov vijenac oko čela - da joj moramo dopustiti, da se zabije u svaku životnu poru. Od kada je On ponio križ na Kalvariju, bezbrojna šuma križeva prema svetom brijegu se niše. Krvnici pletu trnove vijence,povorka se penje posrćući, ali svi dragovoljno, neki zanosno, trpe i umiru, da mogu i s njime blaženi uskrsnuti.

To je misterij kršćanstva u koji sveci prodiru punim svijetlom. Razumio ga je i naš Blaženik. Otišao je trpjeti mnogo, da spasi mnoge. Idealna duša!

Gdje je u Bosni djelovao? Na žalost o tome ne možemo reći ni riječi. Bosanska je Vikarija u to vrijeme bila golemo područje. Ništa ne znamo ni o tom, kakvog je imao uspjeha. Ostalo nam je zapisano jedino to, da je u Bosni djelovao 12 godina. Ne znamo ni kada ju je napustio ni zbog čega je iz nje otišao. Budući da neka izvješća pišu, da je u Palestini boravio " više godina " smijemo tvrditi, da je iz Bosne otišao barem nekoliko godina prije smrti, a to znači najkasnije oko 1388. godine. S njime je odputovao i fra Deodat, Francuz, drug u apostolskom radu i mučeničkoj smrti. Iza njih je ostala divna, romantična Bosna, prekrivena svojim šumama i svojim tajnama. Po njenim dolinama i proplancima, uz tokove rijeka i vijence planina cvala je vjera natopljena znojem i zalivena krvlju mučenika. Šume su preživjele povjesne požare, trava je nadživjela britke, historijske kose, ostala je zasijana Kristova pšenica, još uvijek puno, zlatno klasje se njiše po plodnom franjevačkom polju.....

++++++++++++++++++
+++++++
+

4.

MUČENIK ISUSOVE DOMOVINE

Iz Bosne je otputovao u Palestinu. Što ga je tamo odvelo? Možda neuspjeh? Ne možemo vjerovati. Svece neuspjeh ne može slomiti kao što ih uspjeh ne može zavesti. Objektivne teškoće? I to je isključeno. Sveci ne bježe pred teškoćama, nego ih traže. U Palestini su zapreke za apostolski rad bile još veće, izgledi manji. Želja za mučeništvom? Ona je bez sumnje u njemu živjela, ali je pitanje, da li je baš ona odlučila o putu u Palestinu. Možda želja za Kristovom domovinom, koja je uvijek, a u to vrijeme posebno, zanosila kršćanske duše? Nema sumnje, da je žarko želio vidjeti mjesta i putove, kuda su hodale umorne Učiteljeve noge. No možda je bio najodlučniji jedan drugi razlog. Koji?

Prisjetimo se, da je kod svetaca sve veliko. I slutnje i nade. Oni su sposobni unaprijed vidjeti događaje. Što se u ovo vrijeme zbiva? S Istoka dolazi strašna oluja - Turci! 1352. prešli su Dardanele. 1354. palo je Galipolje. Prijelaz iz Azije na Balkan bio je osiguran. 1363. osvojili su Drenopolje, naselili Trakiju turskim narodom i osnovali svoju prvu pokrajinu u Evropi: Rumeniju. Bitka kod Černomena na rijeci Marici 1371. bila je za-

pravo uvod u slom Srbije. Kratkotrajne pobjede kneza Lazara kod Pločnika na Toplici 1386. i bosanskog vojvode Vukovića kod Bileća u Hercegovini 1388. nisu zaustavile nego razjarile Turke. Sudbinu Srbije za punih 500 godina zapečatila je bitka na Kosovu 15. lipnja 1389.

Blaženik je znao, što je na domaku. Bosna je bila na udaru. Bogumili očekuju Turke kao oslobodiltelje. Evropa je pred opasnošću. Nije li mu se možda porodila misao, da ide na Istok obraćati muslimane, koji su doskora imali staviti nož pod vrat Bosni i Evropi? Tko zna? Sveci su dalekovidni. Oni se bacaju na nemoguće podvige. Ljubav ih goni u nepoznato. I sv. Franjo je sanjao o obraćenju Saracena. I njega je privlačio Istok kao magnet. Nije uspio, ali je zadobio naklonost muslimanskog svijeta. Sultani na svom području nisu trpjeli drugih vjerovjesnika osim Franjevaca. Je li sve to napajalo nadu našem Blaženiku? On je bio pripravan i život dati za to sveto djelo, ali je po svoj prilici išao na Istok prije svega zato, da spasi Zapad.

Spremio se i otputovao. Je li mislio na povratak? Teško. Ima neobjašnjivih slutnja na dnu ljudske duše, koje gotovo neprevarljivo pogadjaju dogadjaje. I on je barem slutio, da nikada više ne će vidjeti ovu dragu zemlju. Put ga je iz Bosne vodio preko rodnoga grada. Došao je, da se s njime oprosti. Dočekala ga je razdragana rodbina i dragi oci šibenskog samostana. Pripovijedao je o doživljajima u Bosni kroz punih dvanaest godina, opisivao njezine ljepote i tuge, govorio o uspjesima i neuspjesima, o vidljivom djelovanju Božje milosti i očitim djavolskim pojavama, o zlim slutnjama, koje donosi budućnost. Dani su letjeli kao trenutci. Brzo je stiglo vrijeme odlaska.

Ne znamo, gdje se ukrcao na ladju: na našoj obali ili u Veneciji. No, kad je posljednji put obuhvatio pogledom dragu obalu i vidio krvavo-žarko sunce, kako zapada iza rodnih gora, po svoj prilici je naslutio žarko-krvavi plamen, koji će doskora sažgati njegovo tijelo. Išao je na Istok, a plovio je prema svome zapadu. Putovanje je prolazilo u razmišljanju o zemlji Isusova rodjenja i gradu njegove smrti. Ima u tome nešto potresno i uzbudljivo na dnu kršćanskog srca. Tamo božanska stvarnost postaje vidljiva i opipljiva, dogadjaji prezentni, osjećaji duboki i plodni, oduševljenje zanosno. Živjeti barem kratko vrijeme u zemlji, gdje je živio Isus velika je želja svakog kršćanskog srca. Umrijeti za nj u zemlji u kojoj je On umro za nas - to je neodoljiva žudnja svakog sveca.

Kad je stigao, nastanio se u samostanu na Sionu. To je najbrojnija od 4 franjevačke postojbine, koje su se u to vrijeme nalazile u Sv. Zemlji. Zapravo je dini samostan s dvanaest redovnika. Uznjega su još podružnice kod sv. Groba i u

Betlehemu. U svakoj je boravilo par redovnika. Ukupno ih nije bilo više od 20 u cijeloj Palestini.

Tu je našao dvojicu sunarodnjaka: fra Ivana i fra Martina. Fra Martin je bio kasnije medju 12-toricom očevidaca njegove mučeničke smrti, kako to nalazimo zapisano u Vatikanskom izvješću.

Izvješća pišu, da je u samostanu na Sionu proboravio"više godina" Tu u neposrednoj blizini mjesta Isusove posljednje večere jačao je svoju dušu i učvršćivao odluke. Razmišljao je o planu obraćenja. Što činiti? Čime početi? Kako uspjeti? Možda bi bilo najuspješnije pokušati obratiti jeruzalemskog kadiju? Najprije njega. Tada će biti lakše s podanicima. Nakon toga treba pokušati pridobiti emira. Milost će se širiti kao val na vodi. Prodirat će dalje. Kako divne su! Kako blistave slutnje!

No za to se treba izložiti. Pregorjeti život! U svojim odlukama on je susreo smrt. Što sad? Pogadjati se snjom? Tražiti kompromis, modus vivendi? Ni govora! On se onog časa izmirio sa smrću, kad je obračunao sa životom. A to je bilo davno, u času zavjetovanja, potpunog predanja Svevišnjemu. Svetac se ne trudi, kako će dulje živjeti, nego kako će plodnije umrijeti. Ako onima za koje živi više koristi njegova smrt nego život,on će je odabrati - smješeći se.

Što, dakle? Kako započeti? Da počne propovijedati mnoštvu? Mali su izgledi. On je poznavao mentalitet tog svijeta. Pojedinac nije imao svog osobnog uvjerenja. Njihova vjera bila je utjelovljena u vjerskom poglavici i državnom poglavaru. Oni su vrhovni auktoritet i neograničena vlast. Ako predobije njih, lako će pridobiti podanike. Ideja se kristalizirala. Gdje i kada se ta misao rodila? Po svoj prilici već u Bosni ili barem u vezi s Bosnom. Bilo mu je poznato, kako su bosanski velikaši s tisućama podanika prelazili na kršćanstvo. Možda bi se nešto slično moglo dogoditi i ovdje? Treba, dakle, pokušati s njim, otići ravno k njemu. Uzto je znao, da se kadija nije odnosio neprijateljski prema Franjevcima. Odluka je pala. Treba otići najprije pred samog kadiju!

Dobro! Kako nastupiti, što reći? Mirnim uvjeravanjem, tumačenjem kršćanskih istina? On će ih po svoj prilici uljudno saslušati i pristojno odpustiti. Uspjeh - nikakav! Možda bi ga bilo bolje frapirati. Nastupiti neustrašivo i otvoreno! Junački istup te ljude zadivljuje. Kratko, sažeto i odlučno mu reći, da je njegova vjera laž i zabluda. To bi ga moglo šokirati. Prisiliti ga, da razmišlja. To je taktika juriša, gdje se ili osvaja ili pada. On to zna i za nju se odlučuje.

Razgovarao je o tom s drugovima. Prihvatili su njegovu zamisao. Čitao je

knjige i rasprave o mučeništvu. Problem nije lagan. Smije li se čovjek namjerno sam od sebe izložiti sigurnoj smrti? Sam smišljeno stvoriti priliku i dati povod za to? No odmah mu je postalo jasno, da je njegov cilj obraćenje nevjernika, a smrt samo pripušta, ako eventualno ne uspije, pa ga njihov bijes raskomada. Pitao je učene redovnike u samostanu. Odobrili su njegovo mišljenje. Razgovarao je s poglavarima. Stvar je vrlo ozbiljna. Kako će na to reagirati muslimani? Odnosi su medju njima bili jedva snošljivi. Je li razborito pogoršavati ih? Izazivati bijes, koji je uvijek bio pripravan, da plane, pa da na svom području izkorijeni sve što je u vezi s kršćanstvom? I razboritost i poslušnost zahtjevale su pristanak starješina. Očito je, da su ga dali. A i oni su, nema sumnje, dugo o tome razmišljali, vagali razloge i ocjenivali herojske odluke junačke četvorice. Čin je, dakle, našega bl. Nikole i drugova bio od Boga nadahnut, od njih proučen, od starješina odobren. On je prošao sve razvojne faze jednog zrelog, svijesnog, promišljenog ljudskog čina. Svetost nakane blagoslovila je suglasnost poglavara. Ništa mu, dakle, ne dostaje, da bude smatran i svetim i herojskim.

Ako ne uspije? Ako se kadija ne obrati? Njihova junačka žrtva ne će biti manja. Krv mučenika ne može biti uzaludna. Ona doziva milost i božanski život kao što kiša donosi život usjevima. Tko zna, gdje i kada će Bog primijeniti njihove za-

sluge! Nije važno. Bog s njima računa, duše će se njima okoristiti. Ovdje ili na drugom mjestu! Sada ili nakon mnogo vremena! Svejedno. Sveci i mučenici slični se oblacima. Njihove zasluge dižu se prema nebu. Pod njima je uvijek cijela zemlja. Plodonosnu kišu milosti spuštaju na različite predjele i u razno vrijeme. Doista, svetac ne može umrijeti uzalud!

Četvorica su odlučila pasti. Medju njima je naš slavni Blaženik. Hoće li uspjeti? Neka odluči Bog! Sve je u njegovim rukama. Nitko kao svetac nema tako žive želje za uspjehom, a opet nitko kao on ne podvrgava savršenije svoju volju Svevišnjemu. Sveci Boga ne žele ucjenjivati. Oni se žele njemu za ljubav velikodušno žrtvovati. Samo to! Dati život za božanski život! U smrt - za milost! A milost je tajanstvena kao put ponornice. Neočekivano će izbiti na nepoznatom polju, pod dalekom planinom, možda čak negdje u bosanskim klancima. Donijet će život i plodnost, snagu i jakost. Šiknut će pod tlakom mučeničke krvi. To je saznanje dovoljno, da opravda smrt. Sveci su uvijek pripravni umrijeti - za svakoga.

Osvanuo je 11-ti dan mjeseca studenoga 1391. Ne možemo znati, kakovo je bilo jutro. Je li zarubila zoru krvavo - svijetla rumen?

Izabrana četvorica bila su spremna na smrt, svi ostali na progone i zlo-

stavljanja. Svaki od četvorice nosio je u ruci ispisan proglas na muslimane, na arapskom jeziku, a latinskim slovima. Zaputili su se prema Omarovoj džamiji, iza Meke i Medine najglasovitijem muslimanskom svetištu onoga vremena. Jeruzalem je vrvio od muslimanskih hodočasnika. Slavio se veliki blagdan Kurban bajram.

Hodajući čedno, a odlučno, prispjeli su do džamije. Tražili su kadiju. Rečeno im je, da nije ondje. Otpraćeni su do kadijine rezidencije i uvedeni pred njega. Tada je jedan od njih počeo čitati proglas. Što je čitao? Ukratko ovo:

Gospodine kadijo i svi prisutni! Molimo, da poklonite pažnju našim riječima, jer su korisne, pravedne, istinite, bez varke. Vaš zakon nije Božji zakon. Nije ga dao Bog. Zato nije dobar, naprotiv zao je. Štoviše, on sadrži mnoge laži, stvari nemoguće, smiješne, protuslovne. To ljude ne vodi dobru i krepostima nego zlu i opačinama. Muhamed je lažni prorok, čovjek razbludnik, ubojica, pljačkaš i izjelica.

Ovo je izvadjeno iz originalnih izvješća.

Prisutni su bili užasnuti. Što je ovim ljudima? Jesu li ludi? Da li su pri sebi? Odakle su? Tko ih je poslao? Ludost je izgledala tolika, da su je mogli počiniti samo od nekoga prisiljeni ljudi. Ovako govorite, ovdje, u ovaj svečani dan!

Strahovit izazov! Gnjev je provalio kao bujica. Treba se čuditi, da na licu mjesta nisu bili smrvljeni.

Pozvan je gvardijan samostana na Sionu s još dvojicom. Pred njima ih je kadija zapitao, da li su svijesni onoga, što su rekli. Da li im je to možda naložio papa ili neki kršćanski vladar? Odgovorili su, da njih ne šalje čovjek nego Bog. Sad ih je kadija stavio pred alternativu: Ili opozvati, što su rekli i prijeći na islam ili umrijeti. Odgovorili su složno, odlučno i glasno: Ni govora! Za ovu istinu pripravni smo podnijeti svaku muku i poći u smrt. Što smo rekli, ne opozivljemo, jer je sveto i istinito.

Nema sumnje, da je savršeno istinito, što su rekli. Bez ikakovog prejudiciranja, po našem skromnom mišljenju, smatramo, da su sva četvorica pravi mučenici, koji su za vjersku istinu izložili svoje živote i ubijeni iz bijesa na vjeru. No ne može se zanijekati, da je za nas obične ljude način na koji su istupili malo neobičan. Kako su mogli očekivati, da će se muslimani nakon onakovih izjava oduševiti za katoličku vjeru? Nikoga se ne pridobiva, vrijedjajući njegove svetinje. Oni su to dobro znali. Pa zašto su tako nastupili? Tu je odlučila svetačka logika. Znali su, da će žrtva života biti najjači dokaz istine, neuporedivo snažniji nego par taktičnih, a jeftinih riječi. Istinu pravo ljube samo oni, koji za nju junački

umiru. Svijesno su ih izazvali, jer su pro mišljeno želili umrijeti. Nisu očekivali o braćenje od svojih riječi, nego od odvažnog nastupa i junačke smrti. Dragovoljna žrtva života izazvat će milost. To je temeljna postavka o uzroku i učinku u svetačkoj logici. Oni znaju za moć uvjerljivog govora, ali da netko shvati njegovu snagu, treba htjeti i moći razmišljati o velikim istinama života. Tko to ne će ili ne može, kako mu i najblistaviji govor može koristiti? Takove se savjesti drukčije probijaju. Da ih se potrese, pokrene, potreban je mnogo snažniji udarac, žrtva života, treba poteći krv kao na Kalvariji, pa će barem jedan od mnoštva priznati: Zaista je ovo bio sin Božji! Zaista se ovdje nalazi Božja istina! Oni, koji za milost obraćenja nude samo brižljivo sastavljene i taktično izrečene govore, umrijet će razočarani, jer će konačno uvidjeti, da su za božansku milost nudili vrlo malu cijenu i pokušali kupiti kraljevstvo Božje najbijednijom valutom. Da se milost vrati u ljudske duše, bila je potrebna žrtva i krv Sina Božjega, a mi bismo je htjeli dozvati s nekoliko jadnih riječi. Sveci dobro poznaju odnos vrijednosti, pa za ono, što je najvrednije, a to je milost, daju najvrednije, što imaju, a to je život. Naši su mučenici za braću muslimane htjeli pokloniti više od ugladjene riječi, pokloniti život kao preduvjet za milost. U tome je veličina njihova podhvata. Nisu se bojali dati život za istinu, pa se nisu ni ustručavali reći, da je ono što oni vjeruju, zabluda i laž.

Kad je junačka četvorica odvratila, da ne opozivlju svoje izjave, kadija ih je osudio na smrt. Tada se na njih oborila masa. Tukli su ih i udarali čimgod su se mogli poslužiti. Nepomično su ležali i svi su držali, da su mrtvi. Nakon jedan sat počeli su se micati. Kadija ih je dao vezati. Tako su ostali na istom mjestu do pola noći. Razdraženo se mnoštvo nasladjivalo njihovim mukama. Oko pola noći svučeni su do gola, privezani za stupove i okrutno bičevani. Zatim su ih bacili vezane u tamnicu.

Nakon tri dana izvedeni su na javni sud pred emira. Sabralo se mnoštvo saracena sa isukanim sabljama. Ponovno su bili zapitani, da li će prijeći na islam i tako izbjeći smrti. Odlučno su odgovorili, da odabiru smrt.

Sijevnule su sablje. Tjelesa su bila za čas raskomadana. Baciše ih u već pripravljen oganj. No djelovi tjelesa nisu izgarali. Spaljivali su ih tri puta. Konačno su ih odnijeli i pokopali na tajnom mjestu za koje nikada nismo doznali.

Dugogodišnja je želja ispunjena. Darovao je život za Isusovu istinu i vječni spas nesretne braće. Podnio je okrutnu smrt, da drugima omogući božanski život. Može li nešto više i uzvišenije učiniti čovjek? Može li se dati nešto više od života? Za koga ga je žrtvovao? Za protivnike kršćanskog imena. To otkriva koliko

je njegova žrtva bila slična Isusovoj,koji je umirući molio za neprijatelje. Doista, Božja ljubav je nenadmašiva! Ona stvara bo žanske junake, uzvišene heroje, koji žrtvuju život upravo za one, koji im ga oduzimaju. Umiru, ne mrzeći, nego ljubeći, ne prijeteći se, nego opraštajući, ne fanatično, nego promišljeno, ne s psovkom, nego s molitvom na usnama. Takove junake ima samo kršćanstvo, nitko drugi. Jedan takav heroj bio je i naš Blaženik. Rodjen u zemlji junaka, odgojen u gradu nekoć granitne vjere, usavršen u Redu brojnih mučenika, proslavio je sebe i svoj rod, svoj Red i svoj grad, Boga i Katoličku Crkvu.

++++++++++++++++++++

+++++++++

+

5.

BESMRTNA SLAVA NAKON SMRTI

Odmah nakon toga glas o mučeničkoj smrti četvorice Franjevaca pronio se kršćanskim svijetom. Udivljenje je bilo općenito. Njihov primjer potakao je i drugu dvojicu Franjevaca, Ivana i Petra,koji su umrli mučeničkom smrću 1397. u Španjolskoj.

Službena izvješća o smrti naših mučenika poslao je gvardijan samostana na Sionu i čuvar sv. Zemlje fra Gerard Calvet. On je o tom obavijestio poglavare i neke prijatelje i znance. Razumije se,da su o tom dogadjaju pripovijedali i pisali i drugi svjedoci. Takovih je izvješća do sada pronadjeno devet. Napisali su ih različiti pisci. Najvažnije je, da bl.Nikolu i drugove svi opisuju kao prave mučenike. To se uvjerenje posebno očituje u Šibeniku, gdje oci šibenskog samostana unose izvješće o mučeništvu u Brevijar te ga počimaju javno štovati.

Do sada se mnogo pisalo o štovanju bl. Nikole. No, tko želi o tome imati ispravno mišljenje, mora razlikovati dvije stvari: dokaze o javnom štovanju i svjedočanstva o tom, da je smatran pravim mučenikom. To dvoje nije isto. Svje-

dočanstava imamo mnogo. Pravim mučenikom posebno ga je smatrao cijeli Franjevački Red. Takovim ga smatraju i svi franjevački i nefranjevački pisci, koji o njemu pišu. Koliko nam je poznato, izuzetak je samo jedan. No drugo je pitanje njegova javnog štovanja. Gdje ga se štovalo javnim, svetim činima prije potvrde kulta 1889. godine? Ne znamo, da li igdje drugdje na svijetu osim u samostanu sv. Franje u Šibeniku. Historijska Sekcija pri Sv. Zboru Obreda temeljito je ispitala to pitanje i zaključila svoje mišljenje upravo takvom rečenicom.

Osamdesetih godina prošlog stoljeća nastalo je pravo oduševljenje za bl. Nikolu. Pokrenuo ga je šibenski biskup Fosco. Njegovim zalaganjem pokrenut je i postupak za odobrenje štovanja bl. Nikole. Nastojanje je okrunjeno uspjehom 1889., kad je Sveta Stolica odobrila njegovo štovanje.

Kult bl. Nikole u cijelom hrvatskom narodu počeo se širiti 1934.godine. Kako je započelo? Ovako:

U svibnju 1931. krenulo je u Svetu Zemlju prvo hrvatsko hodočašće.Obilazeći crkve u Jeruzalemu, primjetili su, kako su neki katolički narodi podigli u Svetom Gradu svoje crkve, a drugi oltar u nekoj od tih crkava, da na taj način povežu svoju zemlju sa Spasiteljevom domovinom. Tada je bljesnula zamisao,koju je

prvi izrekao 3. lipnja na Sionu vodja hodočašća, ugledni Franjevac i beogradski nadbiskup o. Rafael Rodić: " Kako bi bilo, da i mi Hrvati podignemo svoj narodni oltar u Jeruzalemu? " Zamisao je bila toliko privlačna, da je odmah izabran Odbor za podizanje oltara u koji su ušli don Bartul Ganza, župnik iz Dicma u Dalmaciji i dr. Josip Andrić, urednik društva sv.Jeronima u Zagrebu.

Čim se hodočašće vratilo u domovinu, zanosni dr. Andrić započeo je propagandu za skupljanje doprinosa. Odaziv je bio priličan, tako da se već 1933. moglo pristupiti poslu. Nakana je bila, da se oltar podigne u benediktinskoj crkvi Smrti Majke Božje na Sionu. Odbor je snjima stupio u dogovor, izradio nacrt oltara i poslao ga u Jeruzalem. No oci benediktinci nisu ga prihvatili. Postavili su uvjete, kojima Odbor nije mogao udovoljiti.

Nekako u isto vrijeme saznalo se, da Češko Palestinsko društvo iz Brna kani sagraditi svoju crkvu u Jeruzalemu.Dr.Andrić je bio od prije poznat s tajnikom spomenutog društva drom Bartošem, pa je došao na misao, da bi hrvatski oltar bilo lakše podići u njihovoj crkvi. Kad su Česi u jesen 1934. kupili zemljište za crkvu na obronku Maslinske ore, dr. Andrić se požurio s predlogom i molbom spomenutom Društvu, da nam omogući podizanje jednog hrvatskog oltara u njihovoj crkvi sv. Ćirila i Metoda. Česi su molbi velikoduš-

no udovoljili. Dr. Bartoš odgovorio dru Andriću, da nacrt predvidja dva oltara. Jedno mjesto rado ustupaju Hrvatima.

Glavno pitanje bilo je sretno rješeno. Postavilo se drugo: Kome u čast podići prvi hrvatski oltar u Svetoj Zemlji? Dr. Andrić sjetio se hrvatskog mučenika u Sv. Zemlji, bl. Nikole. Pala je odluka za nj. U proljeće 1935. izložio je dr. Andrić svoj plan pokrovitelju Odbora nadbiskupu Rodiću. Preuzvišeni je odobrio predlog s radošću. Prof. Kerdić izradio je model i nacrt oltara. Dr. Andrić putuje u Split i Šibenik, da sazna nešto više o bl. Nikoli i nadje suradnike. Don Krsto Stošić mu je obećao napisati mali životopis o bl. Nikoli. To je doista odmah i učinio. Knjižica je izišla u kolovozu 1935. U Šibeniku se zainteresirao za bl. Nikolu o. dr. Bernardin Polonijo, franjevac - konventualac, koji je mnogo radio za širenje štovanja našeg Blaženika.

Tako je započelo.

Na prijedlog dra Andrića izdao je u rujnu 1935. nadbiskup dr. Bauer prvu okružnicu svećenstvu zagrebačke nadbiskupije o jeruzalemskom oltaru bl. Nikole. Mjesec dana kasnije izdao je sličnu okružnicu biskup dr. Mileta, franjevac - konventualac, za šibensku biskupiju i zadarsku administraturu. Nakon toga to isto su učinili i ostali dalmatinski biskupi i nadbiskup vrhobosanski dr. Ivan Šarić.

Raslo je zanimanje i širio se glas.

Oltar bl. Nikole završen je u zimi 1935/36. Dozvola Svete Stolice za podizanje oltara stigla je 19. ožujka 1936. Da oltar ne bude nezapaženo prenesen u Jeruzalem, priredjena je u Zagrebu u umjetničkom pavilijonu, izložba Svete Zemlje. Izložba je pobudila veliko zanimanje i mnogo doprinijela upoznavanju bl. Nikole.

Na blagdan Krista Kralja, 25. X. 1936. obavljena je pobožnost oproštaja s oltarom bl. Nikole u crkvi sv. Blaža u Zagrebu. Blagoslov oltarnih predmeta obavio je tadašnji zagrebački nadbiskup-koadjutor, nenadoknadivi i nezaboravni naš kardinal, dr. Alojzije Stepinac. Izrekao je i propovijed u kojoj je dao naslutiti, da će sam otići u Jeruzalem i obaviti svečanu proslavu oltara.

Iz Češke je doputovao monsg. Bartoš. On je osobno pratio oltar bl. Nikole. Ukrcan je u Splitu na brod "Kraljicu Mariju" 31. listopada 1936. U Jeruzalem je stigao 7. XI. 1936. Već sutradan služio je na njemu prvi sv. Misu dr. Bartoš za sreću hrvatskog naroda.

U siječnju 1937. upravio je Odbor za Svetu Zemlju Konferenciji Katoličkog Episkopata u Zagrebu molbu, da se posveta oltara bl. Nikole obavi pod pokroviteljstvom cijelog Episkopata, da se vjernicima preporuči sudjelovanje u hodočašću i da se po svim našim biskupijama proširi što

vanje našega jeruzalemskog mučenika. U tu svrhu neka se 14. studenog (odnosno najbliža nedjelja) uvede kao opći blagdan bl. Nikole, kako je to u šibenskoj biskupiji.

Odboru je odgovorio presjednik Biskupskih Konferencija dr. Bauer svojim otpisom od 8. veljače 1937. Molbi je udovoljeno u svim točkama. Poslana je molba Sv. Stolici, da se blagdan bl. Nikole proširi po svim biskupijama s oficijem i sv. misom na dan 14. studenoga, a vanjska svečanost, da se može prenijeti u nedjelju, koja pada izmedju 11-17. studenog. Nadbiskup Bauer nazvao je rad Odbora tom prigodom " velezaslužnim ."

Udovoljavajući sugestiji i molbi Odbora za Svetu Zemlju Presjedništvo Biskupskih Konferencija u Zagrebu, izdalo je 8. svibnja 1937. posebnu okružnicu o sudjelovanju svih Hrvata katolika kod proslave posvete hrvatskog svetišta u Jeruzalemu. Ono želi, "da bi svi krajevi i sve biskupije bile zastupane kod svečanosti." Na dan posvećenja oltara, 25. srpnja, nalaže se svim svećenicima "da s propovjedaonica dozovu vjernicima pred oči ono što se toga dana obavlja u Svetoj Zemlji." O bl Nikoli Taviliću govorila je cijela hrvatska zemlja.

9. srpnja 1937. krenulo je u Svemlju svečano hrvatsko hodočašće. Sobom je nosilo 100.000 podpisa, u 12 krasnih albuma, onih vjernika, koji su barem na taj

način htjeli prisustvovati svečanoj posveti Blaženikova oltara. 1350 podpisa poslali su gradišćanski Hrvati. Njima su se pridružili i podpisi Hrvata iz Rima i Amerike. I to je bila sugestija Odbora za Sv. Zemlju.

Hodočašće je vodio blagopokojni kardinal dr. Alojzije Stepinac. Oltar je svečano posvećen 25. srpnja. Po povratku iz Svete Zemlje podnio je zagrebački nadbiskup molbu Svetoj Stlici, da dopusti podizanje oltara u čast bl. Nikole po svim našim crkvama. Dozvola je stigla u listopadu iste godine, pa su već za njegova blagdana bili podignuti oltari u nekim crkvama, a u mnogima postavljene slike.

Podizanje svetišta bl. Nikole u Jeruzalemu bilo je od presudnog značenja za daljnje njegovo štovanje u hrvatskom narodu. Time je postavljen temelj njegovu kultu i daljnjem radu za kanonizaciju. Inicijator i glavni širitelj njegova štovanja i akcije za kanonizaciju bio je g. dr. Josip Andrić. To je neosporna činjenica, koju treba posebno naglasiti.

Od tada se štovanje bl. Nikole naglo razvija po svim hrvatskim krajevima. Podignuta je prva kapelica njemu u čast u selu Cerovcu kod Požege. Započela je gradnja nekih crkava. 1940. godine počeli su Bosanski franjevci graditi u Sarajevu bogosloviju i crkvu u čast bl. Nikole. Crkva je imala biti glavno svetište za širenje njegova štovanja u Bosni. Biskup Mileta progla-

sio je 1941. crkvu sv. Franje u Šibeniku prvim i glavnim svetištem bl. Nikole. Počela su se organizirati hodočašća u Šibenik. Bl. Nikola je zainteresirao cijelu hrvatsku katoličku javnost.

Javili su se književnici, povjesničari, slikari, kipari, dramatičari, glazbenici. Pisali su se članci, pjesme, pozorišni komadi, slikale slike, izradjivali kipovi, priredjivale se akademije i izvodili igrokazi u čast bl. Nikole. Izišao je veći životopis, zatim "Vjenčić bl. Nikole Tavilića." 1943. pojavio se i "Glasnik bl. Nikole Tavelića" u Sarajevu. Uglazbilo se više pjesama, komponirane su dvije svete mise u čast bl. Nikole. Bl. Nikola osvajao je Hrvatsku.

Upoznavanju bl. Nikole pridonio je neobično mnogo film o Svetoj Zemlji. Gledale su ga mnoge tisuće ljudi.

Što je za bl. Nikolu učinjeno do 1940. god. najbolje će ilustrirati ovi podaci:

ZAGREBAČKA nadbiskupija ima 367 župa. U njoj su bl. Nikoli posvećene dvije crkve i dvije kapelice. U šest crkava postoje oltari bl. Nikole. U 304 crkve postavljene su njegove slike.

DJAKOVAČKA biskupija ima 127 župa. U 58 crkava postoji slika, kip

ili oltar bl. Nikole.

SENJSKA biskupija ima 139 župa. U jednoj se nalazi kapelica bl. Nikole, u jednoj oltar, a u 69 crkava njegova slika.

KRČKA biskupija ima 125 župa. U svakoj se župi nalazi slika bl. Nikole.

ŠIBENSKA biskupija ima 100 župa. Započeta je gradnja dviju crkava u čast bl. Nikole. Postoje 2 kapelice i 2 Blaženikova oltara. Slike mu se nalaze u 46 crkava.

SPLITSKA biskupija ima 139 župa. Slike bl. Nikole nalaze se u 110 župskih crkava.

HVARSKA biskupija ima 35 župa. U 12 crkava postoji slika bl. Nikole.

DUBROVAČKA biskupija ima 48 župa. Slike bl. Nikole nalaze se u 16 crkava.

KOTORSKA biskupija ima 19 župa. Slike bl. Nikole Tavilića nalaze se u 11 crkava.

SARAJEVSKA nadbiskupija ima 104 župe. Započeta je gradnja jedne crkve u čast bl. Nikole. Slike mu se nalaze u 27 crkava.

MOSTARSKA biskupija ima 61 župu.Bl. Nikoli posvećena je jedna crkva i jedan oltar. Postavljene su slike u 16 crkava.

BANJALUČKA biskupija imala je 46 župa. Slike bl. Nikole Tavilića postavljene su u 18 crkava.

U subotičkoj biskupiji 5 je crkava sa slikom bl. Nikole, u beogradskoj 2, u skopljanskoj jedna.

U Burgenlandu svaka hrvatska župa ima sliku bl. Nikole. U SAD ima ih 30, a to znači skoro svaka hrvatska župa. U Argentini postoji jedna slika u jednoj crkvi. U Slovačkoj se počeo graditi oltar u čast bl.Nikole. U Palestini je postavljen 1936.god.

Moramo se za čas zaustaviti. - 1930. godine za bl. Nikolu znade se zapravo samo u Šibeniku i šibenskoj biskupiji. Eto slika stanja nakon 10 nepunih, ali neobično aktivnih godina! Bl. Nikola Tavilić poznat je i štovan u cijelom hrvatskom narodu. Uistinu, "digitus Dei est hic!" - Ovdje je prst Božji!

Tako naglo širenje štovanja postalo je čvrsto uporište želji, da se bl. Nikola podigne na čast oltara. Odluka je sazrela na Biskupskim Konferencijama u Zagrebu od 24.-27. listopada 1939. Izradjena je zajednička predstavka u kojoj se moli Sv. Stolicu, da bl. Nikolu ekvipolentnom kanonizacijom proglasi svecem. Organizirano je posebno hodočašće u Rim. Vodilo ga je osam biskupa i nadbiskupa na čelu s blagopokojnim kardinalom. Molba je predana sv. Ocu u svečanoj audijenciji 14. XI. 1939.

Istog dana uputili su biskupi iz Rima posebnu poslanicu hrvatskom narodu u kojoj ga pozivlju na molitvu, da bl.Nikola bude, što prije proglašen svetim. Dokumenti o tom velikom dogadjaju morali su se po naredbi biskupa pročitati vjernicima u svim crkvama na drugu nedjelju Adventa iste godine.

Do tada je kauza bl. Nikole bila u rukama Franjevaca Konventualaca. No Red je imao veliki broj kauza, pa bi kauza bl.Nikole u to vrijeme kod njega bila zadnja po redu. Iz razumjevanja za naše želje sugerirao je sam tadašnji postulator Reda Franjevaca Konventualaca, p. Topolinski, Poljak, da kauzu bl. Nikole preuzme u svoje ruke Hrvatski Episkopat. Tako će se povećati izgledi, da bl.Nikola bude proglašen svetim već za 1300-godišnjicu odnosa Hrvata sa Sv. Stolicom, koja se slavila 1941.godine. Na taj je način kauza bl.Nikole Tavilića prešla u ruke Hrvatskog Episkopata, koji je predložio za postulatora rektora Zavoda sv. Jeronima u Rimu, msgr. dr.Jurja Madjerca. Za vice-postulatora imenovan je zagrebački kanonik msgr. dr.Dragutin Hren. Dr.Hren se 1957. odrekao vice-postulature. Na njegovo je mjesto imenovan o. dr. fra Ante Crnica. 4.rujna 1957. umro je postulator dr.Madjerec. Za novog postulatora u kauzi bl.Niko

le postavljen je dr. Krešimir Zorić.

Rat je spriječio ono čemu smo se nadali, ali nije uništio ono što je bilo učinjeno. Naprotiv, čak je i nešto novo započeto. Medju ostalim osnovana je od dra Andrića "Liga bl. Nikole Tavilića." Svrha joj je bila, da okupi Hrvate katolike u zajednicu za širenje i podržavanje štovanja bl. Nikole. Ona se vrlo lijepo razvijala po svim biskupijama. Raspuštena je u svibnju 1945. g.

Razdoblje izmedju 1935.-1945. obilježeno je snažnom akcijom za širenje štovanja bl. Nikole. Iz onoga, što je rečeno, prilično je vidljivo, koliko se učinilo za njegovo štovanje i slavu. Opravdano je postaviti pitanje: Tko je zapravo vodio akciju? Tko je bio duša pokreta?

Ne činimo nikome krivo, ako istaknemo, da je to bio gospodin dr. Josip Andrić, urednik Društva sv. Jeronima. Od časa, kad je vidio natpis bl. Nikole u kapelici Zavoda Svete Obitelji u Jeruzalemu, prigodom prvog hrvatskog hodočašća, on se doslovno sav zanio za njegovu slavu. Sav posao oko postavljanja oltara bl. Nikole u Jeruzalemu obavio je gotovo sam. Neprestano je smišljao nove načine propagande. Svoj položaj urednika Društva sv. Jeronima koristio je, što je više mogao, za stvar bl. Nikole. Stvorio je Odbor za Sv. Zemlju. Pokrenuo je časopis "Sveta Zemlja" za što uspješniju propagandu bl. Nikole. Organizira hodočašća, brine se za uzdržavanje svetišta u Jeruzalemu, sabire milodare, štampa sličice, piše i izdaje Blaženikove životopise, nabavlja kipove i slike

bl. Nikole, tvorac je i propagator filma "Hrvati u Sv. Zemlji," piše članke o bl. Nikoli, dopisuje se sa župnicima, šalje letke, plakate, priredjuje akademije, drži govore, komponira pjesme u čast Blaženika, traži i potiče suradnike, sastavlja molitve u čast bl. Nikole, daje sugestije i predloge preuzvišenim biskupima, šalje dopise Biskupskim Konferencijama u Zagrebu, osniva "Ligu bl. Nikole Tavilića," putuje po zemlji i izvan zemlje - sav se posvetio radu oko Blaženikove kanonizacije. To je bio njegov životni zadatak. Štogod je za to vrijeme učinjeno za bl. Nikolu, gotovo je neodvojivo i nezamislivo bez osobe dra Andrića. On je stvorio bazu za pokretanje ekvipolentne kanonizacije bl. Nikole.

Ovdje ću napraviti jednu usporedbu, bez straha, da će biti pretjerana. Ono što je šibenski samostan sv. Franje doprinio za beatifikaciju bl. Nikole to je rad dra Andrića za njegovu ekvipolentnu kanonizaciju. Razumije se, da on nije bio sam pri tom golemom djelu, ali on je pokrenuo ljude i vodio akciju, koja je proširila štovanje bl. Nikole po zemlji i izvan zemlje i tako stvorio solidnu osnovicu za pokretanje Blaženikove kanonizacije.

Od 1945.-1955. učinjeno je vrlo malo za bl. Nikolu. To nije čudno. Postojale su objektivne teškoće. Tada se javio novi vice-postulator, koji je ponovno pokrenuo pitanje kanonizacije bl. Nikole.

++++++++++++++++

E P I L O G

Prošlo je ravno 570 godina od mučeničke smrti našeg Blaženika. Pokloni o je život, da drugi nadju put do vječnog života. Velika, plemenita duša!

Svijet je ostao zadivljen. Ondje, u grobu, gdje se drugima zatire spomen, svecima počinje slava. Domovina im je cio svijet, a uspomena na njih nije sačuvana samo natpisom na spomeniku u njihovoj zemlji nego živi u srcima mnogih štovatelja.

Slava našeg Blaženika održala se gotovo 6 stoljeća. Što dalje, sve više se širi. Glas o njemu prodro je do zadnjeg hrvatskog sela. Vjernici mu se utječu u svojim potrebama. Živo se radi, da bude proglašen svetim. Ima mnogo nade, da ćemo to doživjeti.

Molimo na tu nakanu! Utječimo se našem Blaženiku u svojim potrebama! Nabavimo u svoju kuću njegovu sliku! Na taj način širimo njegovu slavu, a sebi osiguravamo pomoć i zaštitu.

.... D O D A T A K

Što misli Historijska Sekcija pri Sv. Zboru Obreda o povjesnim podacima iz života i štovanja bl. Nikole Tavilića?

1 Ovo što iznosimo, uzimamo iz službenog referata Historijske Sekcije odštampanog u Rimu 1961. godine pod naslovom : " Sibenicen. declarationis Martyrii B.Nicolai Tavelić, sacerdotis professi Ordinis Fratrum Minorum in odium fidei, uti fertur, in civitate Jerusalem interfecti 1391., Positio super martyrio ex offitio concinnata. "

1. Mjesto rodjenja. "Budući da se za njkaže, da je iz Šibenika, njegovo rodno mjesto mora biti grad Šibenik. Ako je rodjen u Šibeniku, onda je po Franjevačkim odredbama, koje su u to vrijeme na snazi, član Šibenskog samostana. Uza sve to svi pisci kažu, da je on pripadnik bribirskog samostana. Dokaz uzimaju iz rukopisa Dominika Zavorović..... Mi mislimo....., da u Zavorovićevom djelu ovoga dokaza nema. Što više, sam Zavorović, iako manje jasno, piše, da je bl. Nikola bio član šibenskog samostana." (Nav. dj. str. 3)

"Ulomak teksta u kome Zavorović

govori o bl. Nikoli bio je ispitan prilikom postupka o potvrdi štovanja.... Tada su shvatili, da Zavorović kaže, da je bl. Nikola bio sin bribirskog samostana. Mi smo primili prijepis spomenutog teksta i u njemu zapravo čitamo, da je bl. Nikola bio član šibenskog samostana...." (Nav. dj. str. 51-52)

To je potvrda našem mišljenju, koje zastupamo i u ovoj knjižici. ↓ nv

2. Prezime. "Domaći pisci nazivaju ga Tavelić i Tavilić, pa ne znamo, kojim se oblikom služila njegova obitelj. F. Crnica donosi dva dokumenta, jednoga iz 1398., a drugoga iz 1430. godine u kojima dolazi oblik Tavelić. On misli, da treba upotrebljavati taj oblik." (Nav. dj. str. 4).

Povjesno je sigurno, da se naš Blaženik zove Tavilić, a ne Tavelić. Za prvi oblik imamo mnogo više dokaza nego za drugi. Mi smo to pitanje rasvijetlili i radnju poslali Historijskoj Sekciji u Rim, pa se nadamo, da će ta pogreška biti i službeno ispravljena. Kako je očito iz gornjeg citata, Historijska Sekcija nije zauzela svoj konačni stav u tom pitanju.

3. Obitelj bl. Nikole. "Tavelići su bili plemićka šibenska obitelj. Mnogi medju njima vršili su visoke gradske funkcije." (Nav. dj. str. 4) "Njegova obitelj pripadala je šibenskoj aristokraciji." (Nav. dj. str. XIV.)

Dakle, i ovdje Historijska Sekcija podržava naše stanovište, kako smo ga ukratko iznijeli i u ovoj knjižici. Uskoro ćemo o tome objaviti opširniju radnju s povjesnom dokumentacijom, pa će biti još očitije, kako protivno mišljenje nije ispravno.

4. Godina rodjenja. "Ne znamo, koje je godine rodjen bl. Nikola..... S izvjesnom vjerojatnošću možemo reći, da se rodio oko 1340. godine." (Nav. dj. str. 4)

Iz činjenica, koje nam stoje na raspolaganju, najlogičnije je tako zaključiti. Ne može se uzeti za vjerojatno, da je rodjen 1350. godine.

5. Ulaz u Red i pitanje školovanja. "Znamo iz izvješća o njegovoj smrti, da je bl. Nikola bio sin provincije Slavonije. Ne znamo, kad je stupio u samostan ni gdje i koje je škole završio prije svećeništva. Svakako, i on je svršio one nauke, koje su

bile u Redu propisane.... ne znamo,da li je završio samo provincijalne škole ili je možda učio na nekom generalnom učilištu.2" (Nav. dj. str. 5)

Smije se nagadjati, da je možda učio negdje u stranom svijetu. No o tome nemamo nikakvog podatka, pa nije ničim opravdan zaključak, da u to uopće "ne možemo sumnjati."

6. Misionar u Bosni. "Iz svoje provincije Slavonije bl. Nikola je otputovao u Bosnu..... Kad je u Bosnu otišao, ne znamo.... Neki pisci misle 1379. Čini se, da to nije točno. U izvješću o njegovoj smrti kaže se, da je u Bosni boravio "" više godina,"" (šibensko izvješće kaže 12) a u Palestini opet "" više godina."" Znamo,da je umro 1391. Da pronadjemo razmak od onih "" više godina,"" njegov dolazak u Bosnu moramo postaviti nekoliko godina prije tj. oko 1372." (Nav.dj. str.5)

Ovo je mišljenje više nego vjerojatno. Izneseno je i u našoj knjižici.

7. Boravak u Palestini. "Nakon više provedenih godina u Bosni,bl.Nikola je prešao u Palestinu. Kada i zbog

čega - ne kaže se u dokumentima. Tamo je proživio..... više godina..... U Palestini je ubijen s drugom trojicom Manje Braće....." (Nav. dj. str. 5)

I ovo je još jedna tvrdnja uskladu s našim mišljenjem.

8. Javno štovanje. "Ne znamo, da li se na nekom drugom mjestu osim u šibenskom samostanu,slavio njegov ili njihov blagdan." (Nav.dj. str. 49) "Ne možemo nikakvim drugim dokumentom dokazati, da su Franjevci na drugom mjestu, osim u šibenskom samostanu, tada slavili njegov blagdan." (Nav. dj. str. 50)

To je osmo mišljenje posve uskladu s našim postavkama.

Točno je, da Historijska Sekcija nije o ovim pitanjima glasala. To nije ni potrebno. No ona ih je po svojim suradnicima temeljito i kritički ispitala. Došla je,kako vidimo, do istih zaključaka, do kojih je došao i p. Yves Ivonides u svojoj knjizi "Prikaz života i štovanja bl. Nikole Tavilića." O. Crnica je napisao za tu knjigu, da bi je branitelj vjere (zbog takovih rješenja) mogao iskb-

ristiti, da "uspori ili čak za koju godinu odgodi kanonizaciju našega slavnog zemljaka Tavelića." To je isključeno, jer su to čisto povjesna pitanja, koja ni malo ne zadiru u pitanje njegova mučeništva. Uostalom, kad bi to bilo točno, što ne može biti, onda bi to isto trebalo reći i za suradnike Historijske Sekcije, koji su gore navedena pitanja rješili kao i p. Yves Ivonides.

No ta pitanja temeljito ćemo raspraviti u knjizi: "Povjesne rasprave o bl. Nikoli Taviliću," koja će uskoro izaći.

++++++++++++++.

+++++++++

+++

+

S A D R Ž A J

Predgovor 3

Mjesto i vrijeme rodjenja 5

Ulaz u Franjevački Red 11

Misionar u Bosni 22

MUČENIK ISUSOVE DOMOVINE 31

Besmrtna slava nakon smrti 43

Epilog 56

Dodatak 57

Sadržaj 63

OBAVIJESTI !

Uskoro će izići "Povjesne rasprave o bl. Nikoli Taviliću." Koga zanima pitanje bl. Nikole, može tu knjigu već sada naručiti. Adresa: Samostan Franjevaca Konventualaca - Zagreb - Pavleka Miškina br. 31.

++++++++++++

Slike bl. Nikole Tavilića u raznim veličinama mogu se dobiti kod:

Samostan sv. Franje - Šibenik - Trg Nikole Tomasea br. 1

To su fotografije najstarije slike bl. Nikole, koja se nalazi u njegovu svetištu u Šibeniku.

++++++++++++

++++++

+